UTENA

ŽVALGOMIEJI TYRIMAI UTENOS SENAMIESTYJE

Aušra ZALEPŪGIENĖ

2006 m. KPIP vykdė žvalgomuosius archeologinius tyrimus keturiose Utenos senamiesčio (A 1802) vietose.

Komunalinė trasa tarp **Žalgirio ir Gedimino gatvių.** Jos vietoje 10–15 m atstumu vienas nuo kito buvo iškasti 9 šurfai (1x1, 1x2, ir 1,5x2 m dydžio) (iš viso 18 m^2). Tyrimai vykdyti 200 m ilgio trasoje tarp Žalgirio ir Gedimino gatvių iki K. Ladygos gatvės. Žvalgomieji archeologiniai tyrimai vykdyti iki projektinio gylio (1,2 m), išskyrus šurfą 3 (gylis 2,4 m) ir šurfą 4 (gylis 2 m). Šurfe 2, 45 cm gylyje aptiktas prieškaryje grįstas gatvės akmenų grindinys, susidedantis iš 9–15 cm skersmens akmenų, paklotų ant smėlio pagrindo. Kultūrinį sluoksnį sudaro pilka, vietomis su smėliu maišyta žemė. Šurfe 6, 90 cm gylyje rastas XX a. pirmoje pusėje buvęs medinis šaligatvis. Kultūrinis sluoksnis šioje vietoje šlapias. Visuose ištirtuose šurfuose užfiksuotas 0,4–2,4 m storio permaišytas kultūrinis sluoksnis su XVII–XIX a. radiniais.

Vilniaus g. (nuo sankryžos su Gegužės g. iki Utenio aikštės). Tyrimų metu elektros kabelio trasos vietoje 7–24 m atstumu vienas nuo kito buvo iškasta 15 šurfų (1x2 m, 1x1,5 m, dydžio). Gegužės ir Vilniaus g. sankryžoje (trasos R dalyje) 40–60 cm gylyje aptikto kultūrinio sluoksnio storis siekia 0,6–1 m. Jame rasti XVII–XIX a. radiniai: keli šimtai puodų šukių, koklių fragmentai (1 pav.). Išskyrus šurfus 1, 9, juose radinių ir archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio neaptikta. Šurfe 9, 45 cm gylyje fiksuota XX a. pamatų atkarpa. Gausiausiai keramikos surinkta šurfuose 6, 7 ir 11. Šurfuose 6 ir 7 nukasus viršutinį 65–70 cm storio smėlio, permaišyto žvyru, sluoksnį, 70–75 cm gylyje atidengtas 60–70 cm storio kultūrinis sluoksnis. Po juo 1,4–1,5 m gylyje fiksuotas įžemis – šviesus smėlis.

1 pav. Koklių fragmentai iš Vilniaus g. šurfo 11. *A. Zalepūgienės nuotr.*
Fig. 1. Stove tile sherds from test pit 11 at Vilniaus St.

2 pav. XVII a. antros pusės pypkės galvutė iš Lukšio gatvės 6. *A. Zalepūgienės nuotr.*
Fig. 2. A pipe bowl, found at Lukšio St. 6, from the 2nd half of the 17th century.

Šiuose šurfuose aptikti radiniai datuojami XVII–XIX a. Šurfe 11, kuris tyrimų metu buvo išplėstas iki 10 m² dydžio ploto, 60–70 cm gylyje aptiktą 0,9–1 m storio XVI (?)–XVII a. kultūrinį sluoksnį galima išskirti kaip itin vertingą. Trasos R pusėje įžemis pasiektas 0,8–1,7 m gylyje.

Trasos V dalyje, šurfuose 12 ir 14, 40–50 cm gylyje aptiktas anksčiau toje vietoje buvusios gatvės grindinys, susidedantis iš 10–18 cm skersmens akmenų, paklotų ant smėlio pagrindo. Išlikęs kultūrinis sluoksnis buvo 25–60 cm storio. Įžemis čia pasiektas 0,9–1,8 m gylyje.

Iš viso Vilniaus g. ištirtas bendras 37 m² dydžio plotas.

Lukšio g. KPD Utenos teritorinio padalinio prašymu sklype Lukšio g. 6 vykdyti archeologiniai žvalgymai, kurių tikslas buvo išsiaiškinti, ar žemės judinimo darbų vietoje yra suardytas kultūrinis sluoksnis. Darbų metu buvo žvalgyta sklypo teritorija, kurioje statybų metu iškastas 236,8 m² dydžio plotas ir pakloti 43 m bendro ilgio pamatai. Sklypo Š dalyje fiksuota 7 m ilgio buvusio priestato prie namo 6 pamatų atkarpa. R pjūvio sienelėje, 8,2 m ilgio atkarpoje fiksuota buvusių akmenų (50x50–60x40 cm dydžio) ir plytų, rištų kalkių skiediniu, griuvenos. Spėjama, kad pamatas buvo sugriautas mechanizuotai kasant sklypo teritoriją. Sklypo PR kampe 60 cm gylyje atidengtas 2 m ilgio ir 40 cm storio degėsių sluoksnis. Sienelėse rasti XVII–XIX a. radiniai, keletas puodų fragmentų bei molinė pypkės galvutė (2 pav.). Įžemis – šviesus smėlis pasiektas 1,8–2,2 m gylyje.

Komunalinė trasa iš **Gegužės g. į Vilniaus g.** gyvenamojo namo 28 sklypą. Tyrimų metu komunalinės trasos vietoje iškasta 2 m pločio ir 19 m ilgio perkasa (iš viso 38 m²). Archeologiškai ištirtos perkasos Š dalyje 20–40 cm gylyje aptiktas suardytas 10–25 cm storio kultūrinis sluoksnis, kuriame surinkti vos keli XIX a. keramikos fragmentai. Įžemis fiksuotas 70–90 cm gylyje.

FIELD EVALUATIONS IN UTENA OLD TOWN

In 2006 an evaluation was conducted at 4 locations in Utena Old Town (A 1802): the site of the utility line between Žalgirio and Gedimino Sts., on Vilniaus St., on Lukšio St., and at the site of the utility line from Gegužės St. to Vilniaus St. A 17th–19th century cultural layer containing pottery and stove tile (Fig. 1) sherds was recorded in the majority of the excavated test pits. Of the more rarely encountered finds, a clay pipe bowl should be mentioned (Fig. 2).